

УДОСКОНАЛЕННЯ ПАРТНЕРСТВА ДЕРЖАВНОГО ТА НЕДЕРЖАВНОГО СУСПІЛЬНОГО СЕКТОРІВ У СФЕРІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ

Стаття присвячена проблемі налагодження співпраці державного та недержавного громадського секторів в частині забезпечення населення якісними соціальними послугами, зокрема послугами по надомному обслуговуванню, тимчасового або постійного проживання соціально незахищених громадян країни; проаналізовано законодавчі вимоги щодо надання соціальних послуг на місцевому рівні державними установами та недержавними організаціями. У ході роботи доведено, що заснування у територіальних громадах недержавних організацій особливо важливо в умовах децентралізації влади, коли основний тягар вирішення соціальних питань ляже на плечі громади. Автором зазначено, що державно-громадське співробітництво щодо надання соціальних послуг може здійснюватися як на центральному, так і на місцевому рівнях. Для цього законодавчій владі необхідно розробити та запровадити низку законопроектів, завдяки яким ми матимемо дієвий та багатofункціональний, спроможний до саморегуляції громадський сектор, у якому недержавні організації матимуть реальні можливості розвинути як постачальники соціальних послуг. Завдання ж недержавних організацій – сформувати організації, що діятимуть професійно, утворюючи здорову конкуренцію державному сектору у наданні соціальних послуг нужденним.

Ключові слова: державна влада; недержавні організації; «третій» сектор; соціальні послуги; соціальний захист; нужденні верстви населення; соціально незахищені громадяни; надомне обслуговування; тимчасове або постійне проживання.

Актуальність теми дослідження. Необхідність дослідження питання співпраці державного сектору, при вирішенні проблем у соціальній сфері, з недержавними організаціями або як їх ще називають з «третьім» сектором, обумовлюється насамперед процесами, які відбуваються останнім часом в Україні. В першу чергу, це кризові явища, які чинять негативний вплив як на розвиток економіки, так і на соціальну сферу; по-друге, недосконалість нормативно-правових актів, які регулюють правову діяльність громадських організацій у системі соціального захисту населення.

На жаль, на сьогодні ці проблеми загострюються і посилюються через анексію Криму й військові дії на Сході України виникненням нових проблем у адаптації тимчасово вимушених переселенців, реабілітації учасників анти терористичної операції. На зараз держава не має таких фінансових можливостей аби дійти до кожного нужденного. Саме тому питання щодо розв'язання проблеми залучення недержавних організацій до вирішення проблем у сфері соціального захисту населення як сторони, яка спроможна допомогти, на сьогоднішній день є актуальним та набуває особливої значущості.

Проте, система надання соціальних послуг в Україні, до роботи якої долучаються й недержавні організації (далі – НДО), не зважаючи на напрацьований досвід, перебуває на етапі розвитку і потребує подаль-

шого пристосування до потреб населення. На думку багатьох науковців, її можна покращити за рахунок запровадження нових механізмів співпраці уряду та недержавного сектору, використовуючи наявний ресурс і потенціал НДО, які надають соціальні послуги населенню. Адже закордонний досвід говорить про те, що недержавний сектор цілком в змозі прийняти на себе деякі функції держави із надання соціальних послуг на місцевому рівні.

Недержавний сектор – це небайдужі громадяни або їх об'єднання, які знаходяться серед нас, які швидше реагують на зміни в соціальній політиці, більш досвідчені в потребах громадян та здатні забезпечити подальшу роботу з нужденним контингентом, бо знають їх потреби з середини. Це ще раз підтверджує необхідність більше використовувати можливості «третього» сектору. Втім, проведений аналіз головних проблем розвитку неурядових надавачів соціальних послуг вказує на значні колізії у законодавстві, які потребують вирішення, бо цього вимагає шлях реформування системи соціальних послуг, яким йде Україна.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження теоретичних основ участі «третього» сектору у державній соціальній політиці знайшли своє відображення в працях вітчизняних і закордонних вчених. Найбільш відомі вчені, котрі досліджували проблеми соціального захисту населення в Україні є С. Гончарова,

Д. Дема, К. Дубич, Т. Косова, В. Мандибура, О. Новикова, П. Пилипенко, С. Романенко, Л. Сідельнік, В. Скуратівський. Тему недержавних організацій і соціального розвитку також висвітлювали науковці Ю. Горемикіна, А. Гуріна, С. Матяж, С. Москаленко та І. Розпутенко розглядали місце громадських організацій у системі суб'єктів державної соціальної політики України та перспективи активізації їх подальшої діяльності. Український фонд соціальних інвестицій зробив свій вагомий науковий і практичний внесок у проблему розвитку соціальних послуг «третім сектором».

Метою цієї роботи є дослідження та теоретичне обґрунтування значення громадських організацій у вирішенні питань соціального захисту населення в Україні в частині надання соціальних послуг незахищеним верствам населення та наведенні рекомендацій щодо подальших шляхів удосконалення співпраці у цьому напрямку державних та недержавних секторів.

Виклад основного матеріалу. Питання соціального захисту населення країни посідає визначальне місце в соціальній політиці будь-якої держави. Основними принципами соціальної держави є: соціальна справедливість, соціальна безпека, соціальні гарантії прав людини і гуманних умов життя. Так, стаття 46 Основного Закону України гарантує громадянам «... право на соціальний захист, що включає право на забезпечення громадян у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом...» [11, с. 11].

На думку Л. Флорескул, соціальний захист є, з одного боку, функціональною системою, тобто системою напрямів, за якими вона здійснюється, а з іншого – системою інститутів, що її забезпечують (державна, суд, профспілки та інші громадські організації). У будь-якій державі є ціла система соціальних інститутів, які здійснюють соціальний захист громадян. Найважливішим і найбільш потужним соціально-організаційним інститутом є сама держава. Важливу роль у виконанні функцій соціального захисту відіграють такі інститути, як страхові компанії, різні спеціалізовані фонди, добродійні організації, а також суспільні та політичні організації, що здійснюють соціальний захист соціальних груп і верств населення [32].

Зважаючи на дуже широкий спектр напрямків діяльності соціальної політики, який має забезпечувати Міністерство соціальної політики України відповідно до «Положення про Міністерство соціальної політики України» [23], ми в своїй роботі зупинимось лише на вкрай важливому, на нашу думку, напрямку – надання соціальних послуг по надомному обслуговуванню, тимчасового або постійного проживання соціально незахищених громадян.

Варто зазначити, що базовими формами соціального захисту населення в Україні, які добре відомі громадянам країни, залишаються соціальні виплати та пільги, а соціальні послуги є відносно новою складовою соціального захисту в нашій державі, яка ще не в повній мірі охоплює соціально вразливі та незахищені верстви населення.

Економічна криза в Україні, яка спричинила зріст рівня бідності в країні, збільшує кількість людей, які потребують соціального захисту. З метою покращення соціального захисту населення, в частині надання соціальних послуг потребуючим верствам населення, законодавцями прийнято ряд нормативно-правових актів.

Так, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2012 р. № 556-р «Про схвалення Стратегії реформування системи надання соціальних послуг» задекларовано нову низку намірів щодо перетворень у даній системі [28] і на виконання якого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 березня 2013 р. № 208-р затверджено План заходів на 2013–2016 роки щодо реалізації Стратегії реформування системи надання соціальних послуг» [22].

Виконанням Стратегії передбачено реалізацію єдиної державної політики у сфері реформування системи надання соціальних послуг, що дасть змогу:

- створити ефективну систему надання соціальних послуг, підвищити їх якість та рівень задоволення потреб отримувача таких послуг;
- оптимізувати наявну мережу установ та закладів комунальної власності, що надають соціальні послуги;
- запровадити надання інноваційних соціальних послуг, що сприятиме доступності та задоволенню у повному обсязі потреб осіб у соціальних послугах;
- підвищити ефективність використання бюджетних коштів [28].

Нами було проаналізовано звіт Міністерства соціальної політики України «Аналіз діяльності територіальних центрів соціального обслуговування» [1], які є основними надавачами соціальних послуг, з якого стало зрозумілим, що незважаючи на докладені державою зусилля щодо забезпечення нужденних громадян у послугах надомного догляду та послугах постійного або тимчасового проживання ми маємо негативну тенденцію до зменшення кількості відповідних відділень, недостатності кадрів в установах з надання соціальних послуг окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах. Причиною цьому на нашу думку є недостатнє фінансування системи соціального захисту та «оптимізація мережі закладів системи соціального захисту населення», яке спричиняє перевищення нормативів навантаження на одного соціального працівника.

Так, станом на 01.01.2016 в Україні функціонує 657 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), що менше на 1 установу у порівнянні до відповідного періоду 2015 року, у яких протягом 2015 року обслуговано 1 431,5 тис. осіб, з них 810,5 у сільській місцевості (що менше на 9,6 тис. осіб до аналогічного періоду 2015 року). Варто зазначити, що станом на 01.01.2015 в Україні функціонувало 658 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), де обслуговано 1 430,0 тис осіб, з них 820,1 у сільській місцевості.

Також, протягом минулого року ліквідовано 7 стаціонарних відділень для постійного або тимчасового проживання, зокрема по два – у Дніпропетровській та Київській областях, та по одному в Закарпатській,

Миколаївській, Полтавській, Харківській та Чернігівській областях проти двох відкритих стаціонарних відділень у Донецькій та Тернопільській областях

Протягом 2015 року кількість відділень соціальної допомоги вдома, які надавали послуги понад 430,0 тис. осіб, зменшилась на 3 відділення і складає 771 відділення допомоги вдома. Ще, в Україні існує лише два відділення соціальної допомоги вдома, якими надаються послуги паліативно хворим особам, а саме в Черкаській області та м. Києві, де обслуговується 111 осіб.

Поряд з цим існує нагальна потреба у відкритті спеціалізованих відділень соціальної допомоги вдома, зокрема у Львівській, Житомирській, Хмельницькій та Черкаській областях.

На виконання вимог Стратегії реформування системи надання соціальних послуг, з метою визначення потреб населення у соціальних послугах, наказом Мінсоцполітики від 15 жовтня 2012 р. № 648 затверджені «Методичні рекомендації визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах», які покликані допомогти місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування у вивченні потреб громади у соціальних послугах, організації їх надання відповідно до потреб, плануванні розвитку системи надання соціальних послуг [15]. За цією методикою було виявлено кількість громадян, які потребували надання соціальної послуги догляду вдома, і яка станом на 01.01.2016 склала 531 155 осіб, з них у 2015 році 436 464 особи отримали такий догляд вдома завдяки роботі відділень соціальної допомоги вдома. Проте, майже 100,0 тис. осіб залишились з різних причин не охопленими увагою держави [1].

Не можна не відмітити й позитивні зрушення у системі надання соціальних послуг. Системою закладів територіальних центрів соціального обслуговування, відповідно до Порядку надання соціальних послуг із встановленням диференційованої плати, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.2012 р. № 1184, відповідно до якого особа, яка має родичів, отримує соціальні послуги та сплачує за них лише 12 % свого середньомісячного сукупного доходу, у 2015 році запроваджено надання цієї соціальної послуги. Завдяки запровадженню новачки 2,6 тис. осіб отримали соціальні послуги із встановленням диференційованої плати.

Щодо запровадження надання інноваційних соціальних послуг, відповідно до вимог Стратегії, особлива увага приділяється розвитку інноваційних форм соціальної роботи у територіальних центрах. Станом на 01.01.2016 утворено і діють 62 відділення денного догляду дітей-інвалідів, інвалідів та громадян похилого віку (груп денного перебування дітей-інвалідів, інвалідів та громадян похилого віку) при наявних соціальних установах. У Донецькій, Харківській, Черкаській областях та в місті Києві функціонують п'ять відділень соціальної допомоги вдома інвалідам з психічними захворюваннями, де обслуговано 905 осіб. Функціонує 81 пункт обліку бездомних громадян, де надаються послуги 2 463 особам. На території України працює 753 «Університети третього віку», якими залучено до навчання за різними напрямками понад 36,8 тис. осіб, 963 мультидисциплінарні команди (які

здійснюють господарські роботи, косметичний ремонт житла, інформаційні послуги) охопили своїми послугами понад 153,8 тис громадян [1].

На жаль, на сьогодні не існує єдиного звіту установ відповідальних за реалізацію соціальної політики, щодо проведеної роботи недержавними громадськими організаціями з надання соціальних послуг вдома та послуги щодо надання постійного або тимчасового проживання, що унеможливило проведення якісного аналізу щодо можливостей організацій різних форм власності у забезпеченні потреб населення країни у соціальних послугах.

Утім, здійснювані в соціальній сфері України перетворення тільки частково наблизили систему соціальних послуг до характеристик та ознак відповідних систем, наявних в економічно розвинутих країнах Заходу. За багатьма параметрами вітчизняна модель системи соціальних послуг не відповідає європейським нормам і стандартам, що зумовлено існуванням недоліків у функціонуванні системи соціальних послуг, які можна виокремити в чотири основних блоки:

Перший блок недоліків – законодавча та нормативно-правова неврегульованість, що перешкоджає ефективній організації та функціонуванню системи соціальних послуг, гальмують хід впроваджуваних у ній реформ, а також зумовлюють невідповідність національного законодавства міжнародним нормам і стандартам у сфері соціального захисту [16, с. 27].

У світлі започаткованого Україною впровадження стратегії децентралізації влади потребують також узгодження Закони України «Про соціальні послуги» та «Про місцеве самоврядування» (ст. 34 «Повноваження у сфері соціального захисту населення»), адже перелік власних і делегованих повноважень органів місцевого самоврядування відстає від змін у соціальному законодавстві, перш за все в частині, що регулює забезпечення соціального обслуговування (надання соціальних послуг) за місцем проживання. Вимагають унормування і статус фахівців із соціальної роботи та їх стосунки з органами місцевого самоврядування [33].

Другий блок недоліків – неефективність і нераціональність у підходах до фінансування та управління. Неефективність системи соціальних послуг визначається низьким рівнем адресності в наданні соціальної підтримки та допомоги, а нераціональність – розпорошенням виділених на сферу соціального захисту бюджетних коштів [7]. Серйозною вадою системи соціальних послуг є пункт 4 (а) статті 89 Бюджетного кодексу України [2], якою визначено бюджетні видатки на надання соціальних послуг, які призначають тільки для державних установ (територіальні центри соціального обслуговування, центри соціальної реабілітації дітей-інвалідів, центри професійної реабілітації інвалідів). Це означає, що категорії громадян, які потребують соціальні послуги, можуть їх отримати апріорі у вказаних вище бюджетних установах, оскільки недержавні постачальники соціальних послуг не можуть фінансуватися за надання соціальних послуг з держбюджету.

У рамках програми Партнерство «Відкритий Уряд» (ПВУ), яка є добровільною міжнародною ініціативою, що спрямована на взяття урядами зобов'язань перед своїм громадянами з метою просування прозо-

рості, розширення прав громадян, боротьби проти корупції та використання нових технологій для зміцнення урядування, план дій України містить 26 зобов'язань серед них зобов'язання щодо фінансування благодійних організацій, яке мало на меті розробку законопроектів про внесення змін до Бюджетного кодексу України стосовно передбачення можливості благодійних організацій отримувати фінансову підтримку для виконання завдань державної політики, надання соціальних послуг.

Проте, Міністерство фінансів заперечило проти цього заходу та, фактично, відмовилося його виконувати, оскільки було стурбовано тим, що в разі виконання цей захід вимагатиме додаткових бюджетних асигнувань. Переговори з представниками громадськості щодо обговорення можливого вирішення питання, доручені очільником Координаційної ради ПВУ, міністерством не проведені. Питання залишилось невирішеним [12].

Монополізація державою ринку соціальних послуг і розподілу замовлень – третій блок недоліків системи соціальних послуг. Держава домінує в системі соціальних послуг, оскільки їх надання віднесено до компетенції 3-х міністерств (Міністерства соціальної політики України; Міністерства освіти і науки України та Міністерство охорони здоров'я України) [7]. Наприклад, обсяг видатків затверджених місцевими радами на фінансування центрів у 2015 році становив 2,025,878,5 тис. грн, фактично профінансовано на суму 2 010 226,3 тис. грн, що становить 99,1 % [1], а на залучення до надання соціальних послуг шести громадських, благодійних, релігійних організацій на конкурсній основі відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2013 № 324 «Про затвердження Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів» [24] місцевими громадами витрачено 192,7 тис. грн [9].

Недостатність механізмів впровадження норм закону – четвертий блок недоліків системи соціальних послуг – не дає сповна змогу реалізовувати заходи щодо системи надання соціальних послуг [7].

Так, згідно до статті 12 Закону України «Про соціальні послуги», «Сфера надання соціальних послуг заснована на використанні та розвитку всіх форм власності і складається з державного та недержавного секторів» [27], тоді як відповідно до «Типового положення про територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» (далі – ТЦСО), він здійснює соціальне обслуговування та надає соціальні послуги громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги, за місцем проживання, в умовах стаціонарного, тимчасового або денного перебування як безкоштовно, так і платно, в межах наявних можливостей. При цьому безкоштовні послуги, надаються в межах соціальної норми, і лише вузькій категорії населення нездатної до самообслуговування і тим, хто не має рідних, які повинні забезпечити їм догляд і допомогу, або рідні є громадянами похилого віку чи визнані інвалідами в установленому порядку [5].

Територіальний центр також може надавати платні соціальні послуги (в межах наявних можливостей) відповідно до постанов Кабінету Міністрів України

«Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку», «Про затвердження Порядку регулювання тарифів на платні соціальні послуги» [5] та «Про затвердження Порядку надання соціальних послуг із встановленням диференційованої плати» [25], відповідно до якого особа, яка має родичів, отримує соціальні послуги та сплачує за них лише 12 % свого середньомісячного сукупного доходу. Відповідно до вище проаналізованої звітності, у 2015 році послугами за диференційованою платою скористалися лише 2,6 тис. осіб.

Цей низький показник охоплених осіб говорить або про недостатню поінформованість громадян щодо можливості отримання такої послуги, або про їх фінансову неспроможність замовити собі таку послугу.

Законодавством одночасно спрощено процедуру отримання компенсації фізичними особами за надані соціальні послуги, відповідно по постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги» [26]. При цьому середня виплата компенсації незайнятим фізичним особам, які постійно надають соціальні послуги відповідно до постанови, складає від 7 до 15 % прожиткового мінімуму і призначається лише на одного нужденного. Знаючи прожитковий мінімум, не важко прорахувати розміри цієї виплати.

Також, не достатньо розвинутою залишається система реінтеграції бездомних осіб та соціальної адаптації осіб, які відбули покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк. Зокрема питання надання місця тимчасового проживання зазначеній категорії громадян не має достатнього розгалуження ні в державному, ні в громадському секторі. Важко в одній адміністративно-територіальній одиниці зустріти притулок і для чоловіків, і для жінок. Так, у м. Миколаєві з 2001 року діє «Центр реінтеграції бездомних громадян у м. Миколаєві», але лише для чоловіків, при цьому жінки залишаються без можливості отримати якісну допомогу у скрутний час.

Як ми вже бачимо з проведеного аналізу, держава не в змозі допомогти всім нужденним. Однак, час вимагає швидкого та адекватного реагування системи соціальних послуг на потреби людей у цих послугах, своєчасного подолання соціальних ризиків та здатності до розширення ринку надавачів послуг в особі недержавних організацій соціальної сфери.

Під поняттям «недержавна організація соціальної сфери» розуміємо неприбуткові, некомерційні організації, які проголошували вирішення соціальних проблем взагалі чи проблеми окремих груп користувачів як свою місію [13, с. 130; 14]. В країні, яка опікується проблемою соціального забезпечення громадян, повинна відбуватися справжня співпраця держави та недержавного сектора, що створить широкі можливості для реалізації громадського потенціалу й направленості соціальної активності населення.

У багатьох країнах світу держава сприяє участі неурядових неприбуткових організацій у вирішенні соціальних проблем, забезпечуючи недержавні соціальні послуги державними фінансовими ресурсами [14]. Це може бути безпосередньо як видача авансу постачальникам послуг, як це робиться у Франції,

надання «персональних бюджетів», якими користувачі розраховуються за надані послуги з вільно обраним надавачем послуг, за прикладом Нідерландів, або ж видача «ваучерів», які Італійські муніципальні ради видають користувачам, а потім же ж і компенсують постачальникам витрати за ваучером [16]. «Таким чином – НДО отримує додаткове та потужне джерело надходження коштів, а держава отримує необхідну суспільну підтримку діяльності органів влади з боку громади» [14].

У нас же й досі урядовці остерігаються можливості вирішити ці питання. Участь НДО на ринку соціальних послуг та їх доступ до державного фінансування незначна. Для українських НДО не створено придатних умов для виходу на ринок соціального сервісу і отримання замовлення від держави на надання послуг. І поки не будуть створені відповідні умови для участі НДО на ринку соціальних послуг, то і можливість залучення бюджетних коштів для їх фінансування виключається [14].

Не буде зайвим нагадати, що згідно із Законом України «Про соціальні послуги», суб'єктами, що надають соціальні послуги, можуть бути «підприємства, установи, організації та заклади незалежно від форми власності та господарювання, фізичні особи – підприємці, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги». В свою чергу до недержавного сектору законодавці відносять «громадські, благодійні, релігійні організації та фізичні особи, діяльність яких пов'язана з наданням соціальних послуг» [27].

Якщо суб'єкти виявляють бажання надавати соціальні послуги на професійній основі, то вони повинні відобразити це у статутних документах шляхом заміни, перереєстрації або шляхом відкриття нової установи.

На сьогодні Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо спрощення умов ведення бізнесу в Україні» від 15.12.2009 № 1759-VI [18] скасовано норму отримання ліцензій на здійснення професійної діяльності з надання соціальних послуг, і це питання залишається не врегульованим – стає незрозумілим, як само НДО будуть отримувати дозвіл на надання соціальних послуг.

Цей вид діяльності регулюється лише постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2012 р. № 1039 «Про затвердження критеріїв діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги» [21], який дозволяє НДО самостійно добирати форми, методи та види послуг, які ними надаватимуться.

Ми вважаємо, і цієї думки дотримуються й інші дослідники, що НДО мають певні проблеми, пов'язані із спроможністю надання послуг, які самостійно їм не вирішити, а саме:

- відсутність регулярного фінансування;
- недостатність кваліфікації та відповідних навичок у лідерів і працівників;
- проблеми з навчанням працівників та наступним підвищенням кваліфікації;
- недостатнє бажання влади співпрацювати з неурядовими організаціями.

Надання соціальних послуг повинно здійснюватися професійно. Цього вимагає не тільки Закон України «Про соціальні послуги» й клієнти, які наполягають, щоб надання соціальних послуг здійснювалось професійно, тобто кваліфікованими фахівцями з відповідною освітою та навичками роботи.

Відповідно, недержавна організація, «яка бажає брати участь на ринку послуг, а тим більше – претендувати на отримання державних коштів, повинна бути забезпечена кваліфікованим персоналом у достатній кількості та бути спроможною документально підтвердити кваліфікаційну відповідність. Сьогодні небагато українських НДО можуть підтвердити необхідний для якісного надання соціальних послуг кваліфікаційний рівень фахівців із надання послуг» [29].

За даними Творчого центру «Каунтерпарт», близько половини опитаних недержавних організацій мають у штаті три та менше працівників. Письмові посадові інструкції відсутні у 39% НДО, письмові положення про відділи є лише у 43 %. В цілому необхідну для замовлення послуг організаційну базу респонденти оцінили як украй обмежену [8].

Соціальна захищеність самих працівників НДО дуже низька, оскільки чинне законодавство не передбачає участі працівників НДО у системі акредитації, державної перепідготовки і підвищення кваліфікації, не поширює соціальні гарантії, які визначені для працівників державних установ такого ж кваліфікаційного рівня. Це робить недержавні суб'єкти менш привабливими для кваліфікованих працівників, а недостатній рівень професіоналізму викликає недовіру до послуг НДО з боку держави та громадян. Тому, для більш якісного відбору НДО, окрім фінансової спроможності та кваліфікації персоналу, критерії повинні стосуватися також управління послугами, досвіду роботи з бюджетними коштами, показників якості та ефективності надання послуг [29].

Це підтверджує і накопичений досвід, і механізм співробітництва між організаціями державного та недержавного секторів, який широко застосовується в країнах Європи для управління у сфері надання соціальних послуг.

У багатьох європейських країнах пострадянського простору, зокрема в Польщі, Румунії, Угорщині та Болгарії, більшу половину загальної кількості суб'єктів, що надають соціальні послуги, складають недержавні (прибуткові та неприбуткові) організації [31, с. 148–149].

Зарубіжна практика свідчить, що для розв'язання соціальних проблем і надання соціальних послуг у багатьох країнах Європи використовується партнерство організацій державного та недержавного секторів. Цей механізм передбачає реальне та активне залучення до суспільного діалогу представників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, недержавних суб'єктів, що надають соціальні послуги, і користувачів таких послуг.

Разом з тим напрацьований у багатьох зарубіжних країнах досвід щодо надання соціальних послуг переконливо свідчить, що співпраця між державним і недержавним («третім») суспільними секторами є потенційно взаємовигідною. Важливу роль у співробітництві з питань планування та організації надання соці-

льних послуг відведена громадським об'єднанням громадян.

Утім, конструктивним таке співробітництво є тоді, коли обидві сторони мають рівні права та налаштовані на створення і підтримку взаємовигідних стосунків щодо забезпечення надання якісних соціальних послуг, а не на конфронтацію. Міжсекторальне співробітництво є особливо виправданим у випадках, коли відповідні інститути держави неспроможні належним чином виконувати покладені на них функції та повноваження з таких причин: нестачі коштів та інших ресурсів; браку кваліфікованих фахівців; інституційної і структурної слабкості; політичної нестабільності та ін. [6].

Міжнародні експерти, які вивчали в багатьох країнах Європи роль НДО в державно-громадському співробітництві [4], у своїй роботі пропонують здійснювати аналіз і оцінку партнерських взаємозв'язків та відносин між державними і недержавними організаціями через призму двох критеріїв: інституціоналізація та самостійність НДО.

Інституціоналізація означає спроможність НДО реалізовувати делеговані державою завдання щодо надання якісних соціальних послуг, тобто їх потенціал у цій сфері, рівноправність і надійність їх як партнерів у процесі державно-громадського співробітництва, підзвітність відповідним інститутам держави за надання соціальних послуг. Спроможність до реалізації НДО делегованих державою завдань вимірюється такими показниками, як кількість зареєстрованих НДО, що надають соціальні послуги, середні показники доходної частини бюджетів НДО, частка НДО до державних суб'єктів, що надають соціальні послуги, показники фізичної інфраструктури НДО, показники їх фінансових та інших ресурсів тощо.

Самостійність означає спроможність НДО функціонувати незалежно від держави (або інших установ, наприклад міжнародних донорів, політичних партій, благодійних фондів, церкви та ін.). Інакше кажучи, самостійність – це потенціал, можливості неприбуткових організацій не тільки для рівного з державою партнерства, але й подолання державним і недержавним інститутам викликів щодо формування і здійснення політики надання соціальних послуг.

Зрозуміло, що міжсекторальне співробітництво у сфері надання соціальних послуг значною мірою детерміноване історичними передумовами становлення та розвитку громадського суспільства, його культурними традиціями. Воно також тісно пов'язане з політичним середовищем і економічним розвитком.

Відповідно до вказаних вище двох критеріїв оцінки, а саме інституціоналізації та самостійності в роботі недержавних організацій, К. Дубич виокремила чотири базові європейські моделі співробітництва між державним і недержавним суспільними секторами щодо організації надання соціальних послуг [6], проте на нашу думку на особливу увагу заслуговує Корпоративна модель.

Корпоративна (континентальна модель) – це модель, у якій громадські об'єднання громадян не тільки беруть активну участь у наданні соціальних послуг, але можуть бути навіть основними суб'єктами їх надання. Наприклад, у Німеччині забезпечується дотри-

мання принципу субсидіарності, відповідно до якого надання соціальних послуг та управління ними мають бути децентралізованими, надаватися на найближчому для їх отримувача рівні, як правило, на рівні територіальної громади. Втручання держави в процес надання таких послуг має бути мінімальним. Разом з тим держава здійснює загальне фінансування соціальних послуг, як правило, шляхом надання ключовим суб'єктам, що надають та отримують такі послуги, «платежів грантів або субсидій». Таким чином, частка – третій стороні (third-party payments) державного фінансування в означеній моделі сягає більше половини (в межах 55–75 %) доходу недержавного сектору. А відтак «третій сектор» має високі рівні інституціоналізації та залежності від уряду в постійній фінансовій підтримці. Втім важливою рисою континентальної моделі є потреба уряду в «третьому секторі» та їх взаємозалежність, яку називають «ієрархічною взаємозалежністю» між цими двома суспільними секторами.

Зазвичай у країнах із континентальною моделлю відносини між ключовими суб'єктами та зацікавленими сторонами (різні органи влади на державному та місцевому рівнях, представники «третього сектору» церква та ін.) врегульовуються правовими актами та відображені значною мірою в податковому законодавстві [6].

Вважаємо, що в нашій державі в умовах розвитку стратегії децентралізації влади Корпоративна модель має шанс на вивчення та апробацію. Адже, як ми вже знаємо, наша держава здійснює загальне фінансування соціальних послуг, що не заважає їй розширити коло надавачів послуг завдяки створенню громадських організацій на територіальному рівні, використовуючи досвід Німеччини у наданні «платежів грантів або субсидій» суб'єктам, що надають та отримують такі послуги. З одного боку, отримавши субсидію на соціальну послугу, користувач матиме змогу самостійно обрати суб'єкта, який надаватиме їх необхідну послугу за критеріями, які задовольнять замовника. З другого боку, держава зменшить тягар в мережі створення соціальних закладів різної спрямованості та знизить невдоволення громадян якістю надання послуг. При цьому слід спрямувати зусилля на виховання нового покоління громадян для яких буде моральною необхідністю надати допомогу ближньому, а це не можливо без стабільного економічного становища.

Для цього можна, як приклад, залучати керівників приватних підприємств, які будуть заохочувати своїх працівників на надання волонтерської допомоги шляхом надання безпосередньо підприємству преференції від держави для підтримки певних видів діяльності.

Продуктивність ресурсної бази НДО великою мірою визначається участю волонтерів у діяльності організації. Переважна кількість українських НДО (80 % за даними досліджень третього сектору) залучає волонтерів до роботи в організації. У середньому в організаціях працюють від 5-ти до 14-ти волонтерів. Волонтерами в НДО в більшості є члени або клієнти організації, члени їхніх родин, безробітні, студенти, учні старших класів, експерти.

Діяльність волонтерів у сфері надання соціальних послуг в Україні регулюється Указом Президента України від 02.09.2013 № 473/2013 «Про внесення

змін до деяких указів Президента України щодо волонтерської діяльності», яким Мінсоцполітики визначено центральним органом виконавчої влади з волонтерської діяльності [19].

Відповідно до даного Указу завданнями Мінсоцполітики з питань волонтерської діяльності є: формування та реалізація державної політики з питань волонтерської діяльності, надання юридичним особам статусу волонтерської організації та прийняття рішення про позбавлення такого статусу, затвердження методичних рекомендацій з підготовки волонтерів за різними напрямками волонтерської діяльності та примірного зразку посвідчення волонтера, а також здійснення міжнародного співробітництва з питань волонтерської діяльності тощо.

На веб-сайті Мінсоцполітики в розділі «Діяльність» створено підрозділ «Волонтерські організації» [3], де розміщено:

- Єдиний реєстр волонтерських організацій, який налічує 132 організації без зазначення напрямку волонтерської діяльності;
- рішення (накази Міністерства) про надання статусу волонтерської організації;
- інформація про порядок отримання статусу волонтерської організації.

20.04.2016 на зазначеній сторінці веб-сайту розміщений «Перелік організацій та установ, що залучають до своєї діяльності іноземців та осіб без громадянства для провадження волонтерської діяльності на території України». Також, як і в Єдиному реєстрі, в цьому переліку з 81 організації, до діяльності якої залучені лише 12 областей, переважно Київська, не зазначені напрямки діяльності організації, що ускладнює питання пошуку волонтерської організації, наприклад, такої, що надає послуги з догляду вдома.

Узагалі за даними Державної служби статистики в Україні, кількість громадських та благодійних організацій має тенденцію до зменшення.

Так, станом на 01.12.2014, кількість громадських організацій складала – 75 414, благодійних – 15 708, станом на 01.01.2015 відповідно 75 828 та 15 934, то станом на 01.03.2016 ця кількість суттєво зменшилась і складає 71 102 громадських організацій та 15 607 благодійні організації [10].

З цієї кількості зареєстрованих організацій наразі неможливо чітко вказати кількість недержавних організацій, які надають соціальні послуги нужденним верствам населення.

Вивченню питання проведення спеціальних досліджень щодо виявлення недержавних надавачів соціальних послуг, їх спроможності, кількості та видів послуг, їхніх клієнтів, вартості послуг приділялась увага лише у 2006 році громадською організацією «Лабораторія законодавчих ініціатив» за підтримки проекту «Сприяння реформі соціальних послуг в Україні» міністерства у справах міжнародного розвитку Великої Британії (DFID) в межах проведення дослідження «Законодавча та податкова політика стосовно недержавних організацій у контексті реформи соціальних послуг в Україні».

Ще однією проблемою недержавних організацій є відсутність досвіду господарської діяльності, правила і процедури, поширені у комерційному секторі, поки

що мало відомі та зрозумілі більшості НДО. З іншого боку, законодавство не сприяє економічній діяльності неприбуткових недержавних організацій. Так, громадська організація не може безпосередньо займатися господарською діяльністю, а лише через госпрозрахункове підприємство.

І хоча новий Закон України «Про громадські об'єднання», який набув чинності 1 січня 2013 року, значно спростив процедуру реєстрації громадських організацій та зменшив можливості адміністративного тиску на такі організації, що підтверджувалось на початку збільшенням кількості зареєстрованих організацій і зменшенням відмов в реєстрації з боку реєстраційних служб [20], проблема вирішення надання статусу неприбуткової організації залишилась відкритою.

Так, програмою Партнерство «Відкритий Уряд» в Україні, закріплено ще одне зобов'язання уряду щодо надання статусу неприбутковості для органів громадянського суспільства. Це мало би бути зроблено шляхом запровадження принципу «єдиного вікна» – НДО звертається до Міністерства юстиції, яке після цього забезпечує реєстрацію в податкових органах. У червні 2015 року Уряд подав на розгляд Верховної Ради проект нової редакції закону про державну реєстрацію юридичних осіб. Проте, проект закону, який було ухвалено в першому читанні в липні 2015 року, не вирішив основного завдання зі створення процедури «єдиного вікна» для реєстрації громадських об'єднань [12].

Згідно із Законом України «Про соціальні послуги», надання соціальних послуг має бути передбачено статутними цілями й задачами НДО [27]. Це не дозволяє НДО, зареєстрованим згідно із Законом України «Про громадські об'єднання» (який дозволяє їм вести господарську діяльність шляхом створення установ, підприємств та організацій зі статусом юридичних осіб) [20], надавати соціальні послуги за контрактом як за рахунок державних коштів, так і на платній основі (оскільки це автоматично призводить до втрати ними статусу неприбуткових).

Законом України «Про соціальні послуги» передбачено можливість надання послуг на платній основі [27]. У той же час, якщо НДО надає платні послуги, вона втрачає статус неприбуткової, оскільки така діяльність оподатковується. Проте, як ми вже знаємо, у багатьох розвинених країнах світу влада обирає шлях «купувати» соціальні послуги в НДО у будь-який спосіб, а не надавати ці послуги прямим шляхом.

«У зв'язку із впровадженням державного замовлення на надання соціальних послуг виникають прямі партнерські зв'язки, які полягають у безпосередньому фінансуванні та виконанні робіт згідно з угодою. НДО можуть надавати послуги як самостійно, так і спільно з іншими органами місцевої влади та державними й комунальними закладами. Так звані «сервісні» НДО частіше запрошуються до роботи дорадчих органів із питань розвитку та покращення якості муніципальних послуг, до цих організацій найбільше відкриті органи влади.

Від такого партнерства влада виграє двічі: поперше, НДО стає повноправним відповідальним учасником процесу реалізації завдань, на які часто у чино-

вників не вистачає часу, ресурсів, знань, а по-друге, факт підтримки органами влади та сприяння таким організаціям викликає повагу та схвалення у населення. Така співпраця для органів влади є виправданою, бо дає змогу провадити більш розумну політику та забезпечувати якісні послуги, які б задовольняли громадян» [14; 30, с. 36–38].

Висновки. Проаналізувавши низку джерел, та виходячи з власного досвіду роботи в управлінні соціального захисту населення, ми приходимо до висновку, що становлення і розвиток системи надання соціальних послуг населенню у партнерстві держава – недержавна організація має місце.

Проте, в ході вивчення законодавчої бази, наукових робіт та аналізу проведених досліджень незалежних експертів можна сказати, що в Україні система надання соціальних послуг нужденним верствам населення по догляду працює переважно в державному секторі; при цьому задовольняти потреби осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги у соціальних послугах у необхідних обсягах і належної якості, у зв'язку з фінансовими обмеженнями, держава не спроможна.

Закон України «Про соціальні послуги» написано у демократичному й гнучкому дусі. За наявності належних підзаконних актів для його реалізації, Закон здатний забезпечити виконання усього записаного в ньому. Проблема у відсутності підзаконних актів, які б його реалізували, зокрема в частині співпраці з недержавними громадськими організаціями надання соціальних послуг по догляду. Потребують також узгодження Закони України «Про соціальні послуги» та «Про місцеве самоврядування» в частині, що регулює забезпечення соціального обслуговування (надання соціальних послуг) за місцем проживання.

Ця думка не суперечить і висновкам інших науковців, роботи яких було вивчено в ході дослідження.

Науковцями доведено, що державно-громадське співробітництво щодо надання соціальних послуг може здійснюватися як на центральному, так і на місцевому рівнях. Важливою перевагою та потенціалом розвитку такого співробітництва є те, що вони сприяють кращому розумінню місцевих потреб у соціальних послугах, визначенню проблем надання та шляхів їх розв'язання.

Акваторія відкритого партнерства між державними та недержавними організаціями у сфері соціальних послуг повинна включати широкий діапазон угод про співпрацю, які формально закріплені в правових документах. Між самими недержавними організаціями також не виключається існування поняття партнерства та співробітництва без залучення держави, проте переважно на регіональному та місцевому рівнях.

Зрозуміло, що партнерство державного та недержавного секторів є, певною мірою, нововведенням у вітчизняній сфері надання соціальних послуг. А відтак, такий державно-управлінський механізм, перш ніж впровадити його в практику, має бути ґрунтовно вивченим на науковому рівні.

Досвід країн розвинутої демократії показує, що особливо велика відповідальність в період формування «третього сектору» лежить на структурах, які виконують регулятивні функції: правову, фінансову, організаційно-сервісну.

Уряду слід виправити недолік дефіциту діалогу з громадянським суспільством та вжити додаткові заходи для знаходження консенсусу в питанні виконання зобов'язання щодо оподаткування, джерел фінансування та процедури «єдиного вікна» для реєстрації громадських об'єднань як воно було заплановано Програмою «Відкритий Уряд». Подібні заходи повинні стосуватися комплексної оцінки середовища для діяльності організації громадського суспільства, а також містити чіткі зобов'язання з покращення цього середовища.

Щодо **перспектив подальших розвідок**, то вважаємо за необхідне звернути увагу на поглиблене вивчення та запровадження континентальної моделі надання соціальних послуг на теренах України, її розробки та апробації подібного пілотного проекту в одній з областей України. До перспективних напрямів подальших досліджень так само слід віднести: удосконалення фінансового механізму державного управління щодо забезпечення населення соціальними послугами; організація надання соціальних послуг суб'єктами підприємництва і недержавних організацій; введення в дію інструментів організаційного механізму державного управління таких, як стандартизація, соціальне замовлення та укладання контрактів, вивчення у процесі здійснення реформи соціальних послуг в Україні податкових аспектів діяльності НДО та їх фінансування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз діяльності територіальних центрів станом на 01.01.2016. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=187644&cat_id=34941.
2. Бюджетний кодекс України: Верховна Рада України від 08 липня 2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page9>.
3. Волонтерські організації. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/category?cat_id=160017.
4. Всеукраїнська громадська організація «Коаліція захисту прав осіб з інтелектуальною недостатністю» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://inteldisabilities-coalition.kiev.ua/>.
5. Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2009 р. N 1417 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1417-2009-%D0%BF>.
6. Дубич К. В. Партнерство державного та недержавного суспільних секторів як ефективний механізм управління у сфері надання соціальних послуг у країнах Євросоюзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej18/PDF/16.pdf>.

7. Дубич К. В. Реформи соціальних послуг в Україні : сучасний стан і проблеми впровадження [Електронний ресурс] / К. В. Дубич. – Режим доступу : <http://aspect.dp.ua/wp-content/uploads/2015/06/18-Dubych-K.V.pdf>.
8. Законодавчі та податкові аспекти діяльності недержавних організацій в контексті реформи соціальних послуг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.parliament.org.ua/docs/files/8/1174037502_ans.pdf.
9. Інформація про залучення до надання соціальних послуг громадських, благодійних, релігійних організацій на конкурсній основі. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=186939&cat_id=34941.
10. Кількість суб'єктів ЄДРПОУ за галузями економіки та організаційно правовими формами господарювання станом 01.03.2016. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua. – Назва з екрану.
11. Конституція України. – Харків : СПД ФО Співак Т. К., 2006. – 48 с.
12. Котляр Д. Механізм незалежного звітування (МНЗ): Україна. Звіт за 2014–2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/OG_UkraineReport_2016_final_print_0.pdf.
13. Кравченко Р. Розвиток недержавних організацій соціальної сфери / Р. Кравченко, Н. Кабаченко // Соціальна робота в Україні: перші кроки / Під ред. В. Полтавця. – К. : Видавничий дім «KM Academia», 2000. – С. 130–144.
14. Матяж С. В. Роль недержавних організацій у вирішенні проблем у соціальній сфері в Україні [Електронний ресурс] / С. В. Матяж, А. А. Гуріна // Молодий вчений. – 2014. – № 7(2). – С. 169–172. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_7\(2\)_46](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_7(2)_46).
15. Методичні рекомендації визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах: Наказ Міністерства соціальної політики України від 15 жовтня 2012 р. № 648 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article;jsessionid=0B58233339B1C46631181FA0CBC27540.app1?art_id=161210&cat_id=161045.
16. Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні : аналітична доповідь. – К. : Нац. ін-т стратег. досліджень, 2012. – 54 с.
17. Правове регулювання соціальних послуг [Електронний ресурс] / Маркетинг соціальних послуг : [навч. посібник] / Під ред. В. Г. Воронкової. – К. : Професіонал, 2008. – 576 с. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1589031559325/marketing/pravove_regulyuvannya_sotsialnih_poslug – Назва з екрану.
18. Про внесення змін до деяких законів України щодо спрощення умов ведення бізнесу в Україні : Закон України від 15 грудня 2009 р. № 1759–VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1759-17>.
19. Про внесення змін до деяких указів Президента України щодо волонтерської діяльності : Указ Президента України від 02 вересня 2013 №472/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/473/2013/radan9#n9>.
20. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572–VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
21. Про затвердження критеріїв діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2012 р. № 1039 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1039-2012-%D0%BF>.
22. Про затвердження Плану заходів на 2013–2016 роки щодо реалізації Стратегії реформування системи надання соціальних послуг: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.03.2013 № 208-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/208-2013-%D1%80#n12>.
23. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. № 423 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF>.
24. Про затвердження Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2013 р. № 324 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/324-2013-%D0%BF>.
25. Про затвердження Порядку надання соціальних послуг із встановленням диференційованої плати та внесення змін до переліку соціальних послуг, умов та порядку їх надання структурними підрозділами територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг): Постанова Кабінету Міністрів України від 19 грудня 2012 р. № 1184 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1184-2012-%D0%BF>.
26. Про затвердження Порядку призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2004 р. № 558 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/558-2004-%D0%BF>.
27. Про соціальні послуги: Закон України від 19 червня 2003 р. № 966-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/966-15/conv>.
28. Про схвалення Стратегії реформування системи надання соціальних послуг : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2012 р. № 556-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/556-2012-%D1%80/conv>.
29. Сідельнік Л. Л. Залучення організацій громадянського суспільства до надання соціальних послуг в Україні. Аналітичний огляд сучасного стану та перспектив [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ucipr.kiev.ua/publications/4197>.
30. Стандарти соціальних послуг. Збірка проектів документів / Під ред. Сідельнік Л. Л. – К. : Український фонд соціальних інвестицій, 2007. – 175 с.
31. Тофтїсова-Матерон Р. Соціальні послуги: як побудувати українську модель на європейських підходах / Р. Тофтїсова-Матерон, М. Дімітрова, К. Ньюмен : [ТАСІС Проект «Посилення регіональних соціальних служб в Україні»]. – К. : грудень, 2006. – С. 127–144.
32. Флорескул Н. Система соціального захисту населення як чинник формування соціальної держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2009/02/6.pdf>.
33. Щодо розвитку системи надання соціальних послуг в Україні на сучасному етапі. Аналітична записка. Нац. ін-т стратег. досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1328/> – Назва з екрану.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПАРТНЕРСТВА ГОСУДАРСТВЕННОГО И НЕГОСУДАРСТВЕННОГО ОБЩЕСТВЕННОГО СЕКТОРОВ В СФЕРЕ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНЫХ УСЛУГ НАСЕЛЕНИЮ

Статья посвящена проблеме налаживания сотрудничества государственного сектора, при решении проблем в социальной сфере, с негосударственными организациями или как их еще называют с «третьим» сектором, что обусловлено прежде всего процессами, которые происходят в последнее время в Украине. В первую очередь, это кризисные явления, которые оказывают негативное влияние как на развитие экономики, так и на социальную сферу; во-вторых, несовершенство нормативно-правовых актов, регулирующих правовую деятельность общественных организаций в системе социальной защиты населения. На сегодня эти проблемы обостряются и усиливаются через аннексию Крыма и военные действия на Востоке Украины с возникновением новых проблем в адаптации временно вынужденных переселенцев, реабилитации участников антитеррористической операции. К сожалению, сейчас государство не имеет таких финансовых возможностей, чтобы дойти до каждого нуждающегося и само нуждается в посторонней помощи. Потому целью этой работы является исследование и теоретическое обоснование значения общественных организаций в решении вопросов социальной защиты населения в Украине в части предоставления социальных услуг незащищенным слоям населения с надомного обслуживания и временного или постоянного проживания, предоставление рекомендаций относительно дальнейших путей совершенствования сотрудничества в этом направлении государственной и негосударственных секторов. Анализа зарубежного опыта подтверждает, что негосударственный сектор вполне в состоянии взять на себя часть функций государства по предоставлению социальных услуг на местном уровне. Однако рассмотрение основных проблем развития негосударственных поставщиков социальных услуг в Украине указывает на значительные коллизии в законодательстве, которые требуют решения, поскольку этого требует путь реформирования системы социальных услуг, которым идет Украина.

Ключевые слова: государственная власть; негосударственные организации; «третий» сектор; социальные услуги; социальная защита; нуждающиеся слои населения; социально незащищенные граждане; надомное обслуживание; временное или постоянное проживание.

T. Merkulova,

Petro Mohyla Black Sea State University, Mykolayiv, Ukraine

IMPROVEMENT PARTNERSHIP PUBLIC AND NON- PUBLIC SECTOR IN THE PROVISION OF SOCIAL SERVICES

The article is devoted to the cooperation of the public sector in solving social problems, with non-governmental organizations, or as they are called a «third» sector, which is primarily due to the processes that are taking place in recent years in Ukraine. First of all, this crisis, which have a negative impact both on the economy and the social sphere; Secondly, the imperfection of the legislation regulating the legal activities of public organizations in the social protection system. At present, these problems are exacerbated and amplified through the annexation of the Crimea and the military operations in the east of Ukraine with the emergence of new problems in adapting temporarily internally displaced persons, rehabilitation of participants in anti-terrorist operations. Unfortunately, the state does not have the financial capacity to reach everyone in need and most in need of assistance. For the purpose of this work is to study and theoretical justification for the values of public organizations in addressing issues of social protection of the population in Ukraine in terms of providing social services to vulnerable people with home-based care, and temporary or permanent residence, provide recommendations for further ways to improve cooperation in this area of the state and non-state sectors. Analysis of international experience confirms that the private sector is quite able to take over some functions of the state to provide social services at the local level. However, examination of the main problems of non-state providers of social services development in Ukraine indicates a significant conflict in the legislation that need to be addressed, as this requires a way of reforming the system of social services, which is Ukraine.

Key words: government; non-governmental organizations; «third» sector; social services; social protection; needy sections of the population; disadvantaged citizens; home-based care; temporary or permanent residence

Рецензенти: Ібрагімова А. І., канд. наук з держ. упр.;

Палагнюк Ю. В., д-р наук з держ. упр., доцент.